

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
Міністерства освіти і науки України

д.т.н., проф. Ольга ПОРКУЯН
2 грудня 2025 р.

ВИСНОВОК

спільного засідання кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу та кафедри обліку і оподаткування про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Євгена Богдановича Брикайла на тему "Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації", поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент

ВИТЯГ

з протоколу № 10 спільного засідання кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу та кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля від 2 грудня 2025р.

ПРИСУТНІ

Головуючий на засіданні – зав. кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу д.е.н., проф. Хандій О.О., присутні: декан факультету економіки та управління д.е.н., проф. Івченко Є.А., к.е.н., доц. Бучнів М.М., к.е.н., доц. Чорна О.Ю., к.е.н., доц. Христенко Л.М., PhD Економіка, доц. Білоус Я.Ю., PhD Економіка, доц. Івченко Ю.А., к.е.н., доц. Сафронська І.М., к.е.н. Погорелова К.А.,

завідувач кафедри обліку і оподаткування д.е.н., проф. Ключ Ю.І., к.е.н., доц. Кушал І.М., к.е.н., доц. Манухіна М.Ю., к.е.н., проф. Мельнік М.А., к.е.н., доц. Пчелинська Г.В., к.е.н., доц. Серікова О.М., к.е.н., доц. Тацій І.В.,

науковий керівник – д.е.н., проф., професор публічного управління, менеджменту та маркетингу Овчаренко Є.І., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – Брикайло Є.Б.

Серед присутніх – 4 доктора з економічних наук та 11 кандидатів економічних наук, 2 PhD Економіка.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Обговорення дисертаційного дослідження здобувача освіти третього (освітньо-наукового) рівня кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу економіки та управління СХУ ім. В. Даля **Брикайла Євгена Богдановича на тему «Забезпечення економічної безпеки підприємств**

регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент. Дисертація виконувалася на кафедрі публічного управління, менеджменту та маркетингу СХУ ім. В. Даля. Тему дисертації уточнено на засіданні Вченої Ради СХУ ім. В. Даля (протокол № 14 від 29.08.2025р.).

Науковий керівник – д.е.н., проф., професор кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля Євген Іванович Овчаренко.

2. Затвердження спільного висновку спільного засідання кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу та кафедри обліку і оподаткування щодо дисертаційного дослідження Брикайла Євгена Богдановича.

Вела засідання зав. кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу д.е.н., проф. Хандій О.О., в ході якого

ВИСТУПИЛИ

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Брикайло Євген Богданович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

У ході презентації Брикайло Є.Б. ознайомив присутніх на спільному засіданні кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу та кафедри обліку і оподаткування, зі структурою своєї роботи, обґрунтував актуальність її тематики, висвітлив основні положення дисертаційного дослідження, які відображають його наукову новизну та виносяться на захист, звернув увагу присутніх на теоретичне та практичне значення висновків, одержаних за результатами дослідження. Після закінчення презентації Брикайла Є.Б. присутніми на захисті фахівцями були поставлені такі запитання:

Кандидат економічних наук, доцент Чорна О.Ю.: Яким чином сучасні трансформаційні процеси – глобалізація, цифровізація, «зелений» перехід та безпекові виклики – зумовлюють необхідність переосмислення системи економічної безпеки підприємств регіону?

Брикайло Є.Б.: Сучасні трансформації створюють багатовимірне середовище ризиків, у якому функціонують підприємства регіону. Глобалізація підсилює конкуренцію та загострює залежність від зовнішніх ринків, цифрова революція генерує як нові можливості, так і кіберзагрози, а «зелений» перехід змінює ресурсну структуру економіки, спричиняючи конфлікт інтересів між учасниками ринку. На ці виклики накладаються внутрішні фактори – війна, економічна нестабільність, енергетична та продовольча загрози, нерівномірність цифровізації та слабка інституційна спроможність.

У такому середовищі традиційні підходи до економічної безпеки, спрямовані переважно на фінансову та ресурсну стабільність, виявляються

недостатніми. Потрібна інтегрована модель, що враховує цифрові процеси, екологічні обмеження, взаємодію суб'єктів безпеки та потребує якісного переосмислення інструментарію оцінювання загроз, індикаторів безпеки й механізмів реагування. Саме тому дослідження формування дієвої моделі економічної безпеки підприємств регіону є актуальним і необхідним.

Кандидат економічних наук, доцент Христенко Л.М.: Які наукові суперечності та прогалини у сучасних дослідженнях економічної безпеки підприємств регіону зумовили вибір теми дисертації?

Брикайло Є.Б.: Аналіз наукової літератури свідчить, що хоча дослідження економічної безпеки є досить розвиненим напрямом, у сучасних умовах залишаються істотні прогалини, які перешкоджають формуванню цілісної моделі безпеки підприємств регіону. Насамперед існує суперечність між зростаючою роллю цифровізації та недостатньою адаптацією наявних методик оцінювання економічної безпеки до цифрових ризиків і можливостей. Окрема прогалина полягає у відсутності узгодженого набору індикаторів, здатних одночасно відобразити фінансову, соціальну, інноваційну, інфраструктурну та ресурсну складові. Бракує також методик, які дозволяють визначити пріоритетність загроз залежно від їх походження, масштабу прояву та впливу на елементи системи економічної безпеки. Крім того, не сформовано комплексної моделі зв'язку між індикаторами економічної безпеки та стійкістю підприємств регіону. У сукупності ці суперечності визначили необхідність авторського підходу до оцінювання та управління економічною безпекою з урахуванням цифрових перетворень.

Кандидат економічних наук, професор Мельнік М.А.: Чому в дослідженні зроблено акцент саме на мезорівні – підприємствах регіону – і які переваги дає аналіз безпеки на цьому рівні?

Брикайло Є.Б.: Вибір мезорівня зумовлений тим, що підприємства регіону є ключовими суб'єктами як економічного розвитку, так і забезпечення економічної безпеки держави. Саме на рівні регіону поєднуються властивості макроекономічного середовища та мікроекономічних рішень, формуючи найбільш реалістичну картину вразливостей і можливостей. У цьому середовищі проявляються дисбаланси цифровізації, нерівномірність розвитку інфраструктури, територіальна диференціація загроз, доступ до інвестиційних ресурсів та людського капіталу. Аналіз на мезорівні дозволяє:

- трансформувати макрополітику у конкретні управлінські механізми;
- виявляти специфічні загрози, характерні для окремих територій;
- оцінювати стійкість підприємств у контексті регіональних економічних зв'язків;
- формувати превентивні заходи та стратегії розвитку на основі реальних даних.

Таким чином, мезорівень є оптимальним для побудови індикативної системи оцінювання та розробки інтегрованої моделі економічної безпеки в умовах цифрової трансформації та «зеленого» переходу.

Кандидат економічних наук, доцент Кушал І.М.: Яким чином дослідження враховує взаємозв'язок між економічною безпекою та стійким

розвитком у контексті цифрової трансформації?

Брикайло Є.Б.: Запропонований підхід виходить з того, що економічна безпека й стійкий розвиток підприємств регіону не є автономними категоріями. Економічна безпека виступає фундаментом стійкого розвитку, забезпечуючи здатність підприємств адаптуватися до кризових явищ, ефективно використовувати ресурси, мінімізувати загрози та підтримувати конкурентоспроможність. У свою чергу, стійкий розвиток підсилює економічну безпеку через екологічну модернізацію, розвиток людського капіталу та диверсифікацію економічної діяльності. Цифрова трансформація є ключовим з'єднувальним елементом між цими двома категоріями. По-перше, цифрові інструменти підвищують прозорість, швидкість і точність управлінських рішень. По-друге, цифровізація створює нові види загроз, що вимагають перегляду механізмів безпеки. По-третє, цифрові технології сприяють зміцненню інноваційного потенціалу регіону.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – д.е.н., проф. Овчаренко Є.І.

Овчаренко Є.І. доповів про виконання наукового дослідження **Брикайла Євгена Богдановича** на тему: «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації» під його керівництвом. Овчаренко Є.І. зазначив, що здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за визначеною темою, що відповідає університетським темам дослідження, та самостійно підготував дисертаційну роботу.

Науковий керівник наголосив на тому, що мета і задачі дослідження повною мірою досягнуті, дисертантом використана достатня джерельна та методологічна бази. Дисертант розробив нові наукові положення, висновки та пропозиції, що можуть бути використані в подальшій науковій та економічній діяльності. Протягом 2022-2025рр. послідовно та методично проводив наукові дослідження за темою дисертації, брав активну участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертації опублікував 13 наукових праць, серед яких 7 статей – у наукових фахових виданнях, 6 публікацій – у матеріалах наукових конференцій. На завершення виступу науковий керівник д.е.н., проф. Овчаренко Є.І. підкреслив, що дисертаційне дослідження Брикайла Євгена Богдановича може бути рекомендоване до подання до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження, висловили свої побажання та зауваження.

Доктор економічних наук, професор Івченко Є.А.: дав позитивну оцінку дисертації Брикайла Євгена Богдановича на тему: «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації». Рецензент зазначив, що дисертант демонструє власний науковий

підхід та оригінальне бачення досліджуваної проблематики. Позитивної оцінки, на погляд рецензента, заслуговує комплексність і логічність викладення матеріалу, що поєднує сучасні теоретичні концепції, світові тенденції цифрової трансформації та інструментарій економічної безпеки. Особливо відзначено обґрунтованість запропонованих автором індикативних підходів і механізмів оцінювання загроз, а також розробку концепції цифрової платформи моніторингу економічної безпеки підприємств регіону. Професор Івченко Є.А. підтвердив, що автор досяг поставленої мети й у повному обсязі вирішив заявлені дослідницькі завдання. Позитивним, на думку рецензента, є також логічне поєднання методів кількісного аналізу та експертних оцінок, що забезпечило ґрунтовність отриманих результатів.

Разом із тим слід зазначено окремі недоліки, які, на думку рецензента, не впливають суттєво на загальний зміст роботи. Зокрема, у дисертації дещо меншою мірою розглянуто соціально-поведінкові аспекти цифрової трансформації, що можуть мати вплив на адаптивність підприємств до змін.

В цілому проф. Івченко Є.А. відмітив, що дисертація Брикайла Євгена Богдановича на тему: «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації» відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого рівня і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Доктор економічних наук, професор Ключ Ю.І.: зазначила, що актуальність дисертаційного дослідження Євгена Брикайла «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації» є беззаперечною, особливо з огляду на масштабні виклики, які постали перед українською економікою в умовах війни та необхідності стратегічного відновлення територій. Рецензент відмітила, що дисертант продемонстрував глибоке розуміння проблематики, уміння працювати з великим масивом теоретичних джерел та аналітичних матеріалів, а також власний, науково обґрунтований погляд на механізми забезпечення економічної безпеки підприємств регіону. Особливо позитивно рецензент оцінила логічність побудови дослідження, чітке визначення системи індикаторів економічної безпеки та ретельне опрацювання питань впливу цифрової трансформації на стійкість підприємств. Суттєвою перевагою дисертаційної роботи вважається інтеграція сучасних економічних теорій, індикативного підходу й інструментів ризик-менеджменту в єдину методологічну конструкцію. Похвали, на погляд рецензента, заслуговують також розроблені дисертантом пропозиції щодо удосконалення системи моніторингу та побудови цифрової платформи оцінювання економічної безпеки. Аналіз змісту дисертації свідчить про те, що поставлена мета досягнута повною мірою, а наукові результати є логічно вивіреними, аргументованими та практично значущими.

Разом з тим проф. Ключ Ю.І. зауважила окремі недоліки, які, на її думку, не знижують загальної якості роботи. Зокрема, певного розширення потребували б питання регіональної диференціації цифрової інфраструктури, що могло б

посилити прикладний характер запропонованих рекомендацій. Однак зазначені зауваги мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження.

Клюс Ю.І. відзначила, що дисертаційне дослідження Брикайла Євгена Богдановича на тему: «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації» може бути рекомендоване до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент, галузь знань 07 Управління та адміністрування.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

К.е.н., доц. Чорна О.Ю. зазначила, що тема дисертації є надзвичайно актуальною, оскільки питання економічної безпеки підприємств у період воєнних загроз та цифрових трансформацій набувають першочергового значення. Автор продемонстрував глибоке розуміння проблеми, поєднавши світові тенденції, регіональні особливості та сучасні інструменти цифрового аналізу. Варто відзначити логічність структури дослідження, обґрунтованість запропонованої системи індикаторів та практичну цінність моделі моніторингу економічної безпеки. У якості зауваження зазначено можливість ширшого висвітлення питань кібербезпеки підприємств. Водночас це не знижує значущості роботи, яка робить вагомий внесок у розвиток регіональної економічної політики.

К.е.н., доц. Бучнів М.М. зазначив, що дисертація вирізняється ґрунтовним методичним апаратом, який поєднує індексний підхід, експертні оцінки, ризик-аналіз та системне моделювання. Такий міждисциплінарний підхід забезпечив отримання достовірних результатів та дозволив автору сформулювати ефективний інструментарій оцінювання економічної безпеки підприємств регіону. Особливо позитивно оцінено алгоритм пріоритетності загроз, який має прикладне значення для управлінських рішень. Як побажання названо доцільність подальшої апробації розробленої системи індикаторів у ширшому колі регіонів. Загалом робота справляє враження цілісного та науково зрілого дослідження.

PhD Економіка, доц. Білоус Я.Ю. наголосила, що робота є важливою для сучасної економічної науки, оскільки автор вперше у такій комплексній формі розглянув економічну безпеку підприємств регіону крізь призму цифрової трансформації. Зокрема, заслуговує схвалення аналіз цифрової інфраструктури, оцінка можливостей та бар'єрів цифровізації, а також запропонована концепція створення цифрової платформи для моніторингу економічної безпеки. Дослідження має інноваційний характер і відповідає світовим трендам розвитку цифрової економіки. Білоус Я.Ю. зауважила, що варто було б глибше розкрити питання цифрової грамотності персоналу підприємств, але підкреслила, що це не зменшує значення проведеної роботи.

К.е.н., доц. Пчелинська Г.В. відзначила високу практичну цінність дисертації, адже розроблені показники та запропоновані механізми можуть бути використані органами регіональної влади, підприємствами та аналітичними центрами у процесі оцінювання та зміцнення економічної безпеки. Позитивною

рисує те, що автор не обмежився теоретичними узагальненнями, а запропонував конкретні рекомендації щодо реагування на загрози, пріоритизації ризиків та побудови системи моніторингу. Як побажання Пчелинська Г.В. зазначила можливість розширення розділу щодо взаємодії бізнесу, влади та громад у питаннях економічної безпеки. Проте загалом робота оцінюється як надзвичайно корисна для практичної реалізації політик безпеки в регіонах..

К.е.н., доц. Серікова О.М. підкреслила вагомість теоретичних результатів дисертації, зокрема уточнення понятійно-категоріального апарату економічної безпеки підприємств регіону та вдосконалення класифікації загроз з урахуванням цифрових факторів. Автору вдалося систематизувати існуючі наукові підходи й запропонувати власне бачення, що суттєво розширює теоретичний фундамент досліджуваної проблематики. Особливо відзначено новизну підходів до оцінювання умов цифрового розвитку та зв'язку між індикаторами безпеки й економічною стійкістю. У вигляді зауваження вказано на можливість ширшого порівняння з міжнародними моделями регіональної безпеки. Попри це, робота розглядається як вагомий науковий внесок у розвиток теорії економічної безпеки.

Доктор економічних наук, професор Хандій О.О., підводячи підсумки обговорення, відмітила вільне володіння аспірантом матеріалом, що стосується теми дослідження, та використання статистичних даних за підприємствами різних регіонів України. Це свідчить про глибоке знання теми дослідження та використаних ним джерел, здатність до аналізу досліджуваної теми, вміння застосовувати сучасні методи наукового пізнання для розв'язування поставлених проблем. Окремі пропозиції щодо забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації є цікавими, різносторонніми та нагальними для науки та практики. Загалом проф. Хандій О.О. підкреслила, що виконана Брикайлом Євгеном Богдановичем дисертація відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого рівня і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Брикайла Євгена Богдановича на тему «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми дослідження. Сучасні трансформаційні процеси, пов'язані з глобалізацією, цифровою революцією, військовими конфліктами та кліматичними змінами, кардинально змінюють умови соціально-економічного розвитку підприємств регіонів. Особливо гостро ці процеси проявляються в Україні, де на фоні тривалої повномасштабної війни, економічної нестабільності та загроз енергетичній і продовольчій безпеці постає питання формування

надійної системи економічної безпеки на підприємствах регіонального рівня. Додаткову складність ситуації створює нерівномірний рівень цифровізації між підприємствами регіону, недостатній рівень цифрової грамотності населення, слабка інфраструктура цифрової трансформації та обмеженість інституційних механізмів протидії загрозам. Разом із тим, цифровізація відкриває нові можливості для підвищення прозорості управління, ефективного моніторингу соціально-економічних процесів, зміцнення інноваційного потенціалу територій, а також для забезпечення стійкого розвитку навіть у кризових умовах.

В українських реаліях актуальним є формування дієвої моделі економічної безпеки підприємств регіону, яка не лише протистоятиме зовнішнім і внутрішнім загрозам, але й забезпечить умови для стійкого зростання, підвищення якості життя населення та відновлення економіки на засадах цифрових інновацій.

Захист національних інтересів України як об'єктивно значимих потреб громадян, товариства і держави в безпеці і стійкому розвитку в третьому десятилітті XXI століття вимагає зміни підходів до стратегій соціально-економічного розвитку підприємств регіонів як суб'єктів економічної безпеки тих можливостей, викликів та загроз, які породжує «зелений» перехід. Необхідність «зеленого переходу» економіки до низьковуглецевих траєкторій розвитку, скорочення використання вугілля, нафти і газу, використання альтернативних, у тому числі поновлюваних джерел енергії, породжує нові загрози національної економічної безпеки, нейтралізація яких можлива за умови узгоджених дій суб'єктів соціально-економічного життя на макро-, мезо- та мікрорівнях. Перехід до «зеленої» економіки веде до зіткнення інтересів різних суб'єктів економічної безпеки щодо реалізації їх права власності, змінюючи чи припиняючи дію одного чи кількох приватних прав власності. Стратегічне партнерство підприємств регіонів, їхня кооперація може забезпечити ресурсну, матеріально-технічну та фінансову базу проектів, що забезпечують «зелений» перехід та протидіють новітнім загрозам економічній безпеці підприємств регіонів. Викладене вище визначає необхідність уточнення теоретичних та розвитку методологічних положень узгодження інтересів, суб'єктів системи забезпечення економічної безпеки, розробки інструментарію оцінки ризиків неузгодженості інтересів та формування механізмів взаємодії, що забезпечують мінімізацію цих ризиків.

Проблематика економічної безпеки підприємств регіонів та забезпечення їх стійкого розвитку досліджується як в українському, так і в зарубіжному науковому дискурсі. Основи теоретико-методологічного осмислення економічної безпеки сформовані у працях таких українських учених, як О. І. Амоша, І. М. Бляшук, С. В. Коваленко, В. М. Геєць, О. М. Мазаракі, Л. Г. Чернюк, М. І. Долішній, Ю. Г. Лупенко, В. С. Кравченко, які досліджують сутність, структуру та механізми забезпечення економічної безпеки на макро- та мезорівнях.

Питання стійкого розвитку підприємств регіонів широко розглядаються в працях З. В. Герц, І. І. Чужикової, О. В. Прієзжевої, Н. С. Кравченко, В. М. Войтка, які наголошують на необхідності інтеграції екологічних, економічних і соціальних компонентів регіональної політики. У свою чергу, О. Ю. Винокурова,

Л. В. Шелюк, Н. М. Карпович та інші аналізують особливості управління регіональним розвитком підприємств в умовах цифрової трансформації.

Серед зарубіжних дослідників значний внесок у розробку теоретичних основ економічної безпеки зробили А. Sen, J. Buchanan, B. Milanovic, Т. Fukuyama, D. North, які акцентують увагу на інституційних аспектах безпеки, справедливості та соціальної стійкості. Питання цифровізації економіки та її впливу на регіональний розвиток підприємств активно розробляються в працях К. Schwab (концепція Четвертої промислової революції), М. Castells (інформаційне суспільство), Е. Brynjolfsson і А. McAfee (вплив цифрових технологій на продуктивність та безпеку), Р. Florida (теорія креативного класу та урбаністики).

Незважаючи на наявні наукові напрацювання, комплексне дослідження проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті стійкого розвитку з урахуванням викликів та можливостей цифровізації наразі є недостатньо розвиненим. Особливо це стосується розробки практичних інструментів оцінювання та управління безпекою підприємств регіонів з урахуванням цифрових трансформацій, що обумовлює необхідність подальшого дослідження в обраному напрямі.

Попри певні наукові напрацювання у сфері економічної безпеки та цифрової трансформації, в Україні відсутній цілісний підхід до інтеграції цих аспектів у контексті стійкого регіонального розвитку підприємств. Це зумовлює необхідність глибокого наукового аналізу, розробки нових методичних підходів та практичних рекомендацій, що й обумовлює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Київ). При виконанні теми Е-03-25 «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону» автором розроблено підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств регіону в умовах цифровізації. При виконанні теми «Відновлення національної туристичної індустрії та сфери гостинності через соціальний діалог в регіонах України» (номер державної реєстрації 0123U102229, 2023-2025 рр.) автором досліджено застосування індикаторного методу виявлення загроз суб'єктів економічної безпеки підприємств регіону. При виконанні теми «Оцінка та розвиток економічного потенціалу Закарпатської області: проблеми, можливості та стратегічні напрями розвитку», (номер державної реєстрації 0124U003892, 2024-2025 рр.) автором здійснено економіко-статистичне дослідження взаємозв'язку індикаторів економічної безпеки та економічної стійкості в кризових умовах.

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у розвитку теоретичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо оцінювання та управління економічною безпекою підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку з урахуванням впливу процесів цифрових перетворень.

Для досягнення мети у дисертаційному дослідженні ставляться та вирішуються такі **завдання**:

уточнено понятійно-категоріальну систему теорії економічної безпеки;

визначено підхід до комплексної оцінки умов цифрового розвитку з метою розробки механізмів забезпечення економічної безпеки підприємств регіону (ЕБПР);

запропоновано систему індикаторів для комплексного оцінювання рівня економічної безпеки підприємств регіону;

уточнено класифікаційні ознаки загроз економічній безпеці підприємств регіону та надано їх характеристики;

встановлено зв'язок індикаторів економічної безпеки на мезорівні та економічної стійкості;

розроблено механізм забезпечення ЕБПР на основі оперативного коригування цілей і завдань під виклики цифрової трансформації;

запропоновано алгоритм комплексного аналізу пріоритетності загроз ЕБПР в умовах цифрового розвитку підприємств регіону;

розроблено напрями удосконалення системи моніторингу ЕБПР.

Об'єктом дослідження є економічна безпека підприємств регіону, захист його економічних інтересів від загроз і ризиків у контексті інтеграції цифрових технологій та глобальних економічних змін.

Предметом дослідження є методи, інструменти та механізми забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в умовах цифровізації та кризових ситуацій, зокрема: оцінка рівня економічної безпеки, виявлення та аналіз загроз, розробка рекомендацій щодо удосконалення системи моніторингу та управління безпекою на підприємствах регіонального рівня в умовах цифрової трансформації.

Методи дослідження. Методологічним базисом дисертації є фундаментальні положення економічної науки, теорії стійкого розвитку та економічної безпеки, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні. Теоретичною основою дослідження послуговували положення теорій управління, економічної стійкості підприємств регіонів, теорії цифрової економіки, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених у галузі управління економічною безпекою, інноваційними процесами, економічного аналізу та економіко-математичного моделювання.

Правове поле дослідження склали чинні законодавчі та нормативні акти, що регулюють економічну безпеку підприємств регіонів, цифрову трансформацію економік та сталий розвиток на національному та регіональному рівнях в Україні. Інформаційною базою послуговували статистичні дані, звітність органів державної статистики, аналітичні матеріали щодо стану економічної безпеки підприємств регіонів, ресурси та видання мережі Internet, а також результати власних досліджень і розробок автора.

Для досягнення поставленої мети та реалізації визначених завдань у роботі використано такі **методи дослідження**: *аналізу і синтезу* – для узагальнення існуючих підходів до стійкого розвитку та економічної безпеки; *абстрагування*

та формалізації – для теоретичного моделювання взаємозв'язку між стійкістю та безпекою; *порівняльний аналіз* – для зіставлення концепцій економічної безпеки в традиційних умовах та за умов цифровізації; *системний підхід* – для визначення структури впливу цифровізації на компоненти економічної безпеки; *метод індексації* – для формування інтегрального показника рівня економічної безпеки; *експертне оцінювання* – для обґрунтування вагових коефіцієнтів індикаторів; *класифікації та типологізації* – для групування загроз за джерелом, рівнем впливу, характером прояву; *контент-аналіз* – для аналізу нормативних актів та аналітичних звітів; *індикаторний метод* – для ідентифікації порогових значень загроз; *порівняльного моніторингу* – для виявлення критичних відхилень у динаміці показників; *кореляційно-регресійний аналіз* – для встановлення кількісних взаємозв'язків між індикаторами безпеки та стійкості; *SWOT-аналіз* – для оцінки сильних/слабких сторін, можливостей і загроз для підприємств регіону; *моделювання* – для побудови функціональної схеми забезпечення безпеки; *сценарний підхід* – для формування варіантів розвитку регіональної політики безпеки; *метод аналізу ієрархій (АНР)* – для ранжування загроз за ступенем впливу; *експертних оцінок* – для визначення пріоритетності ризиків у нестабільному середовищі; *логічного моделювання* – для розробки концепції системи моніторингу; *картографування (GIS-аналіз)* – за наявності географічної просторової диференціації загроз (опційно).

Наукова новизна одержаних результатів. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у формуванні науково обґрунтованого підходу до управління економічною безпекою підприємств регіону з урахуванням впливу цифровізації, який дозволяє підвищити адаптивність регіональної економіки до сучасних викликів, зміцнити її стійкість та забезпечити довготривалий розвиток.

Основні результати дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають у такому:

удосконалено

систему показників і критеріїв для комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємств регіону, яка включає 35 аналітичних індикаторів, що охоплюють якісні параметри п'яти взаємопов'язаних елементів (бюджетно-фінансовий блок, інноваційно-інвестиційний блок, блок, що характеризує масштаби економіки та рівень стратегічного розвитку, блок якості життя і розвитку людського капіталу, продовольчий блок). Ці індикатори інтегровані в єдиний показник з урахуванням їх значущості, що дозволяє проводити міжрегіональні порівняння для систематизації загроз економічній безпеці підприємств;

інструментарій для експрес-оцінки пріоритетності загроз ЕБІР, що являє собою комплекс взаємопов'язаних етапів, що взаємодоповнюють один одного, послідовність проведення яких дає змогу здійснити деталізацію загроз і подати їх кількісну оцінку залежно від походження (внутрішні та зовнішні), впливу на елементи системи ЕБІР, масштабу прояву, що в результаті дає змогу обґрунтувати програму стратегічних дій для забезпечення рівня ЕБІР;

підходи до організації системи моніторингу рівня економічної безпеки підприємств регіону (ЕБІР) шляхом обґрунтування концепції її функціонування

у форматі окремої цифрової платформи в межах системи стратегічного управління підприємствами регіону. Така платформа забезпечує акумуляцію інформації про ключові тенденції соціально-економічного розвитку, здійснює аналітичну оцінку індикаторів ЕБПР, систематизує наявні загрози та передбачає реалізацію як превентивних, так і оперативних заходів реагування на дестабілізуючі чинники;

уточнено

визначення категорії «економічна безпека підприємств регіону», яке, окрім поточного та перспективного стану господарської системи підприємств регіону, враховує інструменти бенчмаркінгу, що, безсумнівно, позитивно відобразиться на системі проєктного управління підприємствами регіону, адже дає змогу врахувати комплекс заходів, спрямованих на усунення ризиків під час реалізації регіональних і державних національних проєктів на рівні окремих підприємств регіонів;

класифікацію загроз економічній безпеці за рахунок включення ознаки, що відображає вплив загроз на цифровий розвиток підприємств регіону, яка ґрунтується на авторському розумінні поняття «загроза економічній безпеці», що дає змогу детально дослідити причини виникнення загроз і здійснювати в подальшому моніторинг для розроблення механізмів зниження ймовірності їхнього впливу на найважливіші стратегічні пріоритети підприємств регіонального розвитку;

набули подальшого розвитку

підхід до комплексної оцінки умов цифрового розвитку з метою розробки механізмів забезпечення економічної безпеки підприємств регіону, який характеризується оригінальністю завдяки всебічному аналізу необхідної інфраструктури для цифрової трансформації, стратегічних можливостей для впровадження цифрових змін, рівня підприємницької активності в цифровому середовищі та забезпечення економічної стійкості підприємств регіону;

зв'язок між індикаторами економічної безпеки на мезорівні та економічною стійкістю підприємств регіону, який дозволяє комплексно оцінити вплив різних факторів на економічну стійкість, що може бути використано для вдосконалення механізмів управління економічною безпекою на рівні підприємств регіонів, а також для розробки стратегій забезпечення економічної стійкості в умовах глобальних та локальних викликів.

Практичне значення одержаних результатів. Практична значущість дисертаційної роботи полягає в тому, що результати проведеного дослідження можуть бути використані для визначення порогових значень індикаторів економічної безпеки, узгоджених на макро- та мезорівнях. Висновки та рекомендації, що містяться в роботі, можуть бути використані виконавчими органами влади державного рівня для формування єдиної стратегії забезпечення економічної безпеки, підприємств регіональною владою та суб'єктами підприємницької діяльності в умовах «зеленого» переходу.

Результати дисертаційної роботи використано у практичній діяльності ТОВ «Торговий Дім «Р-Трейд»; ТОВ «Старвей Продакшн», Консорціуму «Союз Буд», а також у навчальному процесі Східноукраїнського національного

університету імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Теорія організації», «Сучасні концепції управління», «Управління розвитком організацій».

Апробація результатів дослідження.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані в 13 наукових працях, серед яких 7 статей – у наукових фахових виданнях, 6 публікацій – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 8,3 д.а., з яких особисто здобувачеві належать 5,5 д.а.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Багорка М.О., Вовк М.О., Савенко О.А., Брикайло Є.Б. Безпековий механізм технологічного менеджменту на інноваційно орієнтованому підприємстві в умовах диджиталізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. Том 4. С. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.4.36>

Особистий внесок: охарактеризовано взаємозв'язок технології та управління з економічною безпекою в умовах диджиталізації.

2. Федірець О.В., Брикайло Є.Б., Равлюк І.В. Інноваційна система управління соціально-економічним розвитком агропродовольчої сфери. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. Том 15. С. 60-65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.60>

Особистий внесок: розроблено структурно-логічну схему системи соціально-економічного розвитку агропродовольчої сфери.

3. Брикайло Є.Б. та ін. Місце продовольчої та агропродовольчої сфер у структурі економічної системи управління. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 9 (279). С. 87-95. DOI: [10.32752/1993-6788-2024-1-279-87-95](https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-279-87-95)

Особистий внесок: визначено місце продовольчої та агропродовольчої сфер у структурі економічної системи.

4. Brykailo Yevhen, Wu Qian. Tools for analysing the competitiveness of enterprises during the crises // *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2024. Том 29. Випуск 2(100). С. 71-75. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-100-13>

Особистий внесок: проаналізовано актуальні інструменти оцінки конкурентоспроможності підприємств в умовах економічної кризи, що зумовлена нестабільністю ринків, обмеженістю ресурсів та змінами споживчої поведінки.

5. Brykailo Yevhen, Mykhalchuk Dmytrii. Innovative development as a factor of economic security of enterprises in the period of structural changes // *Науковий погляд: економіка та управління*, Випуск № 1(85), 2024. С. 148-154. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2024-85-23>

Особистий внесок: виділено роль інновацій у формуванні довгострокової стійкості та стабільності підприємств, а також їх здатність забезпечувати ефективне реагування на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

6. Velytchenko Oleksii, Brykailo Yevhen. Resource support for the application of the indicator method for identifying threats to the economic security of

enterprises in the post-crisis period. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 2 (11). С. 153-158. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-11-25>

Особистий внесок: запропоновано процедуру оцінки ефективності регіональної стратегії економічної безпеки.

7. Brykailo Yevhen, Slotiuk Andrii. Implementation of a system for monitoring the economic security of regional enterprises in the context of digitalization. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2025. № 4 (19). С. 469-474. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.19-67>

Особистий внесок: запропоновано логічну структуру моніторингової підсистеми, що охоплює п'ять блоків: бюджетно-фінансовий; інноваційно-інвестиційний; блок масштабу економіки та стратегічного розвитку; блок якості життя та людського капіталу; продовольчий.

Участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях

8. Брикайло Є. Теоретичні аспекти розвитку продовольчої та агропродовольчої сфер в системі менеджменту. *II Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічний менеджмент агропродовольчої сфери в умовах глобалізації економіки: безпека, інновації, лідерство»*, Полтава, 27 вересня 2024р. Електронне видання, 2025. С. 273-276.

9. Brykailo Yevhen, Wu Qian. Ensuring investment in the sustainable development of regional enterprises. *Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна парадигма економічної безпеки: інноваційні механізми імплементації»*, Кропивницький, 30 січня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 67-69.

10. Brykailo Yevhen, Wu Qian. Analyzing the Institutional Factors of Increasing the Economic Security of Innovation Activities. *Міжнародна науково-практична конференція «Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості»*, Київ, 24 січня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 110-111.

11. Брикайло Є.Б., Wu Qian. Оцінювання інструментів стимулювання інвестиційної діяльності підприємств. *XXIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток системи обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в Україні: теорія, методологія, організація»*, Київ, 28 березня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 163-165.

12. Брикайло Є.Б., Wu Qian. Фактори ефективності інвестиційної діяльності в ринкових умовах. *Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритети розвитку фінансів, менеджменту та маркетингу: традиції, моделі, перспективи»*, Київ, 27 травня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 18-20.

13. Брикайло Є.Б., Shi Guangming. The functional purpose of regional innovation systems. *Міжнародна науково-практична конференція «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики»*, Одеса, 12 вересня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 60-62.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, які викладено на 197 сторінках друкованого тексту. Матеріали дисертації містять 38 таблиць та 41 рисунок, які наведено на 47

сторінках. Список використаних джерел із 268 найменувань наведено на 23 сторінках, 7 додатків – на 9 сторінках.

Характеристика особистості здобувача. Брикайло Євген Богданович (02.02.1987 р.н.) у 2005р. закінчив Національну юридичну академію ім. Ярослава Мудрого (Україна), отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію юриста (диплом ХА №28063442 від 30 червня 2005р.). 01.10.2022р. вступив до аспірантури Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля (Україна) за спеціальністю 051 Економіка, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, освітньо-наукова програма «Економіка» (далі - ОНП).

29.08.2025р. на засіданні Вченої Ради СХУ ім. В. Даля було уточнено тему дисертаційної роботи «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації» (протокол Вченої Ради №14).

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП, успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за визначеною темою та підготував дисертаційну роботу.

У процесі виконання дисертаційної роботи Є. Брикайло здійснив ґрунтовне та всебічне дослідження проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в умовах цифрової трансформації та переходу до стійкого розвитку. Дисертант чітко визначив об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, обґрунтував актуальність теми, а також обрав відповідні методи наукового аналізу.

Протягом усього періоду роботи над дисертацією здобувач зарекомендував себе цілеспрямованим, відповідальним і зрілим дослідником, який уміє точно формулювати наукові цілі, добирати адекватний методичний інструментарій і системно опрацьовувати отримані результати. Його практичний досвід суттєво сприяв глибшому розумінню досліджуваної проблематики та посиленню прикладної складової роботи.

Сумлінно навчаючись в аспірантурі й активно долучаючись до наукової діяльності, здобувач опанував необхідні професійні знання, уміння та компетентності, що дозволило йому генерувати власні наукові ідеї, виконувати комплексний аналіз обраної теми та забезпечити наукову новизну й практичну значущість отриманих результатів. Протягом навчання Є. Брикайло послідовно підвищував свій фаховий рівень і проявив себе наполегливою, організованою та відповідальною особистістю.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня

2022р. № 44, пропонується такий склад разової ради:

Голова ради: Хандій Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензенти: Івченко Євген Анатолійович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки та управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Клюс Юлія Ігорівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Ковтун Оксана Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, проректор з міжнародних зв'язків та проектної діяльності Університету Григорія Сковороди в Переяславі.

В результаті попередньої експертизи дисертації **Брикайла Євгена Богдановича** і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Брикайла Євгена Богдановича на тему «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації»**.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів дисертація Брикайла Є.Б. відповідає спеціальності 073 Менеджмент та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 **Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Брикайла Євгена Богдановича на тему: «Забезпечення економічної безпеки підприємств регіону в контексті його стійкого розвитку в умовах цифровізації» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 073 Менеджмент, галузь знань 07 Управління та адміністрування.

4. Рекомендувати Вченій Раді СХУ ім. В. Даля затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Хандій Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач

кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензенти:

Івченко Євген Анатолійович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки та управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Клюс Юлія Ігорівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Ковтун Оксана Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, проректор з міжнародних зв'язків та проектної діяльності Університету Григорія Сковороди в Переяславі.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Брикайла Євгена Богдановича:

«За» - 17

«Проти» - немає

«Утрималися» - немає

Презентація Брикайла Є.Б. на 18 сторінках додається.

Декан факультету економіки та управління,
доктор економічних наук, професор

Євген ІВЧЕНКО

Головуюча на засіданні
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри ПУММ СНУ ім. В. Даля

Олена ХАНДІЙ

Секретар засідання

Ірина КУШАЛ